

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (пети състав)

24 март 2021 година *

„Преюдициално запитване — Спешно преюдициално производство — Пространство на свобода, сигурност и правосъдие — Съдебно сътрудничество по гражданскоправни въпроси — Регламент (ЕО) № 2201/2003 — Член 10 — Компетентност във връзка с родителската отговорност — Отвличане на дете — Компетентност на съдилищата на държава членка — Териториален обхват — Отвеждане на дете в трета държава — Обичайно местопребиваване, придобито в тази трета държава“

По дело C-603/20 PPU

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от High Court of Justice (England & Wales), Family Division (Висш съд (Англия и Уелс), отделение по семейни дела, Обединено кралство) с акт от 6 ноември 2020 г., постъпил в Съда на 16 ноември 2020 г., в рамките на производство по дело

SS

срещу

MCP,

СЪДЪТ (пети състав),

състоящ се от: Е. Regan (докладчик), председател на състава, К. Lenaerts, председател на Съда, изпълняващ функциите на съдия от пети състав, М. Pešič, С. Lycourgos и I. Jarukaitis, съдии,

генерален адвокат: А. Rantos,

секретар: А. Calot Escobar,

предвид искането на запитващата юрисдикция от 6 ноември 2020 г., постъпило в Съда на 16 ноември 2020 г., преюдициалното запитване да бъде разгледано по реда на спешното производство по член 107 от Процедурния правилник на Съда,

предвид решението на пети състав от 2 декември 2020 г. да уважи това искане,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 4 февруари 2021 г.,

като има предвид становищата, представени:

– за SS, от А. Tayo, barrister, упълномощен от J. Dsouza, solicitor,

* Език на производството: английски.

- за MCP, от А. Metzger, QC и С. Proudman, barrister, упълномощени от Н. Choudhery, solicitor,
- за Европейската комисия, от М. Wilderspin, в качеството на представител,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 23 февруари 2021 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 10 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000 (ОВ L 338, 2003 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 183), изменен с Регламент (ЕО) № 2116/2004 на Съвета от 2 декември 2004 г. (ОВ L 367, 2004 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 7, стр. 90, наричан по-нататък „Регламент № 2201/2003“).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между SS, баща на малкото дете P, и MCP, майката на това дете, във връзка с искане на бащата да се разпорежи връщането на детето в Обединеното кралство и да се определят мерки за упражняването на правото на лични отношения.

Правна уредба

Международното право

Хагската конвенция от 1980 г.

- 3 Конвенцията за гражданските аспекти на международното отвлечане на деца, подписана на 25 октомври 1980 г. в рамките на Хагската конференция по международно частно право (наричана по-нататък „Хагската конвенция от 1980 г.“), влиза в сила на 1 декември 1983 г. Всички държави — членки на Европейския съюз, са договарящи страни по нея.
- 4 Тази конвенция съдържа различни разпоредби, целта на които е да се осигури незабавното връщане на незаконно отведени или задържани деца.
- 5 Член 16 от Хагската конвенция от 1980 г. предвижда, че след получаване на съобщението за неправомерното отвеждане или задържане на детето по смисъла на член 3 от тази конвенция съдебните или административни органи на договарящата държава, в която детето е било отведено или задържано, не могат да се произнесат по същество по правото на упражняване на родителските права, докато не се установи, че не са изпълнени условията на посочената конвенция за връщане на детето или че не е подадена молба съгласно тази конвенция, в разумен срок след получаване на съобщението.

Хагската конвенция от 1996 г.

- 6 Конвенцията за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата, сключена в Хага на 19 октомври 1996 г. (наричана по-нататък „Хагската конвенция от 1996 г.“), е ратифицирана или приета от всички държави — членки на Съюза.
- 7 Тази конвенция предвижда правила за подобряване на закрилата на децата в отношенията с международен характер и за избягване на стълкновенията между правните системи на подписалите държави в областта на компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на мерките за закрила на децата.
- 8 Що се отнася до отвлеченията на деца, член 7 от посочената конвенция предвижда в параграф 1, букви а) и б):

„В случай на незаконно прехвърляне или задържане на детето органите на договаряща държава, в която детето е имало обичайно местопребиваване непосредствено преди прехвърлянето или задържането, запазват своята компетентност до момента, когато детето придобие обичайно местопребиваване в друга държава и

- а) всяко лице, институция или друг орган, на който е предоставено правото на упражняване на родителски права, са изразили съгласие с прехвърлянето или задържането, или
  - б) детето е пребивавало в тази друга държава най-малко една година след като лицето, институцията или органът, имащи право да упражняват родителски права, узнаят или е следвало да узнаят за местонахождението на детето и в този период никаква молба за неговото връщане не е подадена и разгледана, и детето се е интегрирало в новата си среда“.
- 9 Съгласно член 52, параграфи 2 и 3 от тази конвенция:

„2. Конвенцията не засяга възможността за една или повече договарящи държави да сключат споразумения, които съдържат по отношение на деца, обичайно пребиваващи в някоя от държавите, страни по такива споразумения, разпоредби по въпроси, които се решават от настоящата конвенция.

3. Сключените споразумения от една или повече договарящи държави по въпроси, които са в сферата на настоящата конвенция, не засягат в отношенията на тези държави с други договарящи държави прилагането на разпоредбите на настоящата конвенция“.

Правото на Съюза

- 10 Съображения 12 и 33 от Регламент № 2201/2003 гласят:

„(12) Основанията за определяне на компетентността по делата за родителската отговорност, [установени с настоящия регламент], са оформени в светлината на [висшия] интерес на детето и особено на критерия на близостта. Това означава, че компетентността на първо място трябва да [имат съдилищата на] държавата членка [по] обичайното пребиваване на детето, освен в няко[и] случаи на промяна на пребиваването на детето по силата на споразумения между носителите на родителската отговорност.

[...]

(33) Настоящият регламент зачита основните права и спазва принципите на Хартата на основните права на Европейския съюз. В частност, той желае да гарантира зачитането на основните права на детето, както са предвидени в член 24 [от] Хартата [на] основните права на Европейския съюз“.

11 Член 1, параграфи 1 и 2 от този регламент е озаглавен „Обхват“ и гласи:

„1. Настоящият регламент се прилага, независимо от характера на съда или правораздавателния орган, по граждански дела, отнасящи се до:

[...]

б) определяне, упражняване, делегиране, ограничаване или лишаване от родителската отговорност.

2. В делата по смисъла на параграф 1, буква б) може, по-специално, да се разглежда:

а) правото на упражняване на родителски права и правото на лични отношения;

[...]“.

12 Член 2 от посочения регламент, озаглавен „Определения“, предвижда:

„За целите на настоящия регламент:

[...]

7) терминът „родителска отговорност“ означава всички права и задължения, отнасящи се до [личността] или имуществото на детето, които са предоставени на физическо или юридическо лице по силата на [съдебно] решение, на закона или по силата на [действащо] споразумение. Терминът включва правото на упражняване на родителски права и правото на лични отношения с детето;

[...]

11) терминът „неправомерно отвеждане или задържане“ означава или отвеждането, или задържането на детето, при което:

а) това се осъществява в нарушение на правото на упражняване на родителски права, придобито по силата на [съдебно] решение или по силата на закона, или [действащо] споразумение [съгласно] правото на държавата членка, в която детето обичайно пребивава непосредствено преди отвеждането или задържането;

и

б) при условие че по време на отвеждането или задържането правото на упражняване на родителски права е било ефективно упражнявано съвместно или поотделно или би било упражнявано по този начин, ако не е било извършено отвеждането или задържането. Приема се, че родителските права се упражняват съвместно, когато по силата на решение или поради действието на закона единият носител на родителската отговорност не може да вземе решение за мястото на пребиваване на детето без съгласието на другия носител на родителската отговорност“.

13 Член 8 от същия регламент, озаглавен „Обща компетентност“, е включен в озаглавения „Родителска отговорност“ раздел 2 от глава II, на свой ред озаглавена „Компетентност“, и гласи:

„1. Съдилищата на държава членка са компетентни по делата, свързани с родителската отговорност за детето, ако детето има обичайно местопребиваване в тази държава членка по времето, когато съдът е сезиран.

2. Параграф 1 се прилага при спазването на условията на членове 9, 10 и 12“.

14 Съгласно член 10 от Регламент № 2201/2003, озаглавен „Компетентност в случай на отвлечане на дете“:

„В случай на неправомерно отвеждане или задържане на дете, съдилищата на държавата членка, в която детето е имало обичайно местопребиваване непосредствено преди неправомерното отвеждане или задържане, запазват своята компетентност, докато детето придобие обичайно пребиваване в друга държава членка и:

а) всяко лице, институция или орган, който има право на упражняване на родителски права, мълчаливо е приело отвеждането или задържането;

или

б) детето е отседало в тази друга държава членка за срок от поне една година след като лицето, институцията или друг орган, който има право на упражняване на родителски права, е знаело или е трябвало да знае къде се намира детето и детето се установило в своята нова среда и поне едно от следните условия е изпълнено:

i) в рамките на една година след като носителят на правото на упражняване на родителски права е знаел или е трябвало да знае къде се намира детето, не е депозирал искане за завръщането му пред компетентните органи на държавата членка, където детето е било отведено или задържано;

ii) искането за завръщане, депозирано от носителя на правото на упражняване на родителски права, е било оттеглено или ново искане не е било подадено в срока, определен по i);

iii) делото пред съда на държавата членка, където детето обичайно е живяло непосредствено преди неправомерното отвеждане или задържане, е прекратено по силата на член 11, параграф 7;

iv) решение относно упражняването на родителските права, което не съдържа завръщането на детето, е било издадено от съдилищата на държавата членка, където детето е имало обичайното местопребиваване непосредствено преди неправомерното отвеждане или задържане“.

15 Член 12 от този регламент се отнася до пророгацията на компетентността и има следното съдържание:

„1. Съдилищата на държавите членки, които са компетентни по силата на член 3 по молбите за развод, законна раздяла и унищожаване на брака, са компетентни по всички въпроси, които се отнасят до родителската отговорност, свързани с тази молба, когато:

а) поне единият от съпрузите притежава родителска отговорност за детето;

и

б) компетентността на съдилищата е била изрично или по друг недвусмислен начин приета от съпрузите или от носителите на родителска отговорност, към момента на сезирането на съда, и е във висш интерес на детето.

[...]

3. Съдилищата на държавите членки също са компетентни по отношение на родителската отговорност в производството, което е различно от това по смисъла на параграф 1, когато:

а) детето има [тясна] връзка с тази държава членка и особено по силата на факта, че единият от носителите на родителската отговорност има обичайното си местопребиваване в тази държава членка, или че детето е гражданин на тази държава членка

и

б) компетентността на съдилищата е била изрично или по друг недвусмислен начин приета от [всички страни в производството] към момента на сезирането на съда и е във висш интерес на детето.

4. Когато детето има обичайното си местопребиваване на територията на трета държава, която не е договаряща страна по [Хагската конвенция от 1996 г.], компетентността по силата на настоящия член се счита, че е в най-добър интерес за детето, особено ако се установи, че е невъзможно да се проведе производството в тази трета страна“.

16 Член 14 от посочения регламент, озаглавен „Субсидиарна компетентност“, предвижда:

„Когато никой съд на държава членка не е компетентен, съгласно членове 8—13, компетентността се определя във всяка държава членка, съобразно нейното законодателство“.

17 Член 60 от същия регламент, озаглавен „Отношение към някои многостранни конвенции“, гласи:

„В отношенията между държавите членки разпоредбите на настоящия регламент имат предимство пред следните конвенции, доколкото разпоредбите на тези конвенции засягат въпроси, уредени от настоящия регламент:

[...]

д) [Хагската конвенция от 1980 г.]“.

18 Съгласно член 61 от Регламент № 2201/2003, който се отнася до отношението с Хагската конвенция от 1996 г:

„Що се отнася до връзката с [Хагската конвенция от 1996 г.], настоящият регламент се прилага:

а) когато засегнатото дете има обичайно местопребиваване на територията на държава членка;

[...]“.

Спорът в главното производство и преюдициалният въпрос

19 SS и MCP, индийски граждани, които имат разрешение за пребиваване в Обединеното кралство, са съжителствали без сключен брак, когато през 2017 г. се ражда дъщеря им P, която е британска гражданка.

- 20 Името на бащата е посочено в акта за раждане, така че според констатациите на запитващата юрисдикция той е носител на родителската отговорност по отношение на Р.
- 21 През октомври 2018 г. майката MCP отива с детето в Индия. След няколко месеца майката се връща в Обединеното кралство без детето.
- 22 С изключение на кратко пребиваване в Обединеното кралство през април 2019 г. детето остава в Индия, където живее с баба си по майчина линия.
- 23 Според запитващата юрисдикция поведението на майката вероятно е равнозначно на неправомерно отвеждане и/или задържане на детето в Индия.
- 24 Бащата желае Р да живее с него в Обединеното кралство и при условията на евентуалност да има контакти с нея в рамките на правото на лични отношения.
- 25 За тази цел на 26 август 2020 г. той подава молба до запитващата юрисдикция, с която иска, от една страна, да се разпорежи връщането на детето в Обединеното кралство, и от друга страна, да се определят мерки за упражняване на право на лични отношения.
- 26 Според тази юрисдикция майката оспорва компетентността на съдилищата на Англия и Уелс, тъй като обичайното местопребиваване на детето не е в Обединеното кралство.
- 27 Преди да се произнесе, запитващата юрисдикция счита, че нейната компетентност следва да се прецени въз основа на Регламент № 2201/2003. В това отношение тя констатира че към момента на сезирането ѝ, от една страна, детето е имало обичайно местопребиваване в Индия и е било изцяло интегрирано в индийската социална и семейна среда, тъй като с изключение на гражданството липсват конкретни фактически връзки с Обединеното кралство, и от друга страна, че майката в нито един момент не е приела по недвусмислен начин, че английските съдилища са компетентни да се произнесат по въпросите, свързани с родителската отговорност по отношение на Р. Вследствие на тази констатация запитващата юрисдикция решава, че нейната компетентност не може да се основе на член 8 и член 12, параграф 3 от този регламент.
- 28 Що се отнася до член 10 от посочения регламент, който урежда правилата за компетентност в случай на неправомерно отвеждане или задържане на дете, запитващата юрисдикция има съмнения по-конкретно относно въпроса дали тази разпоредба може да се прилага към стълкновение на компетентност между юрисдикциите на държава членка и на трета държава.
- 29 В това отношение според тази юрисдикция от текста на посочения член, както и от тълкуването, изложено в точка 4.2.1.1 от публикувания от Европейската комисия Практически наръчник за прилагането на Регламент № 2201/2003, е видно, че посоченото в член 10 от този регламент правило се отнася само до стълкновение на компетентност между държавите членки, а не до такива между държава членка и трета държава. Съдът вече потвърдил това тълкуване в точка 33 от решение от 17 октомври 2018 г., UD (C-393/18 PPU, EU:C:2018:835), като възприел в това отношение заключението на генералния адвокат Saugmandsgaard Øe от 20 септември 2018 г. по същото дело (C-393/18 PPU, EU:C:2018:749). В част от националната съдебна практика обаче се приемало, че тази разпоредба има по-широк териториален обхват.

30 При това положение High Court of Justice (England and Wales), Family Division (Висш съд (Англия и Уелс), Отделение по семейни дела, Обединено кралство), решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Запазва ли държава членка своята компетентност без ограничение във времето по силата на член 10 от Регламент [№ 2201/2003], ако обичайно пребиваващо в нея дете е било неправомерно отведено (или задържано) в трета държава, където в резултат на това отвеждане (или задържане) впоследствие то е установило обичайното си пребиваване?“.

Искането за разглеждане по реда на спешното преюдициално производство

31 Запитващата юрисдикция е поискала настоящото преюдициално запитване да бъде разгледано по реда на спешното преюдициално производство, предвидено в член 107, параграф 1 от Процедурния правилник на Съда.

32 В това отношение е безспорно, от една страна, че преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на Регламент № 2201/2003, който е приет по-специално на основание член 61, буква в) ЕО, понастоящем член 67 ДФЕС, съдържащ се в част трета, дял V относно пространството на свобода, сигурност и правосъдие от Договора за функционирането на ЕС, поради което запитването попада в обхвата на спешното преюдициално производство, определен в член 107 от Процедурния правилник, и от друга страна, че отговорът на преюдициалния въпрос е определящ за решаването на спора в главното производство, тъй като компетентността на съда, сезиран с оглед на правото на Съюза, зависи от него.

33 Що се отнася до критерия за спешност, тъй като с изключение на кратко пребиваване в Обединеното кралство детето живее постоянно в Индия от октомври 2018 г., има опасност продължаването на това положение сериозно и дори непоправимо да навреди на връзката между детето и баща му, дори между детето и двамата му родители. Това положение може да нанесе непоправима вреда на неговото емоционално и психологическо развитие като цяло с оглед по-специално на факта, че детето е на чувствителна за неговото осъзнаване възраст.

34 Освен това, тъй като семейната и социална интеграция на детето вече е напреднала в третата държава, където според констатациите на запитващата юрисдикция е настоящото му обичайно местопребиваване, продължаването на това положение би могло да усложни допълнително интегрирането на детето в неговата семейна и социална среда при евентуалното му връщане в Обединеното кралство.

35 При това положение на 2 декември 2020 г. по предложение на съдията докладчик и след изслушване на генералния адвокат пети състав на Съда реши да уважи искането на запитващата юрисдикция за разглеждане на преюдициалното запитване по реда на спешното преюдициално производство.

По преюдициалния въпрос

36 С въпроса си запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 10 от Регламент № 2201/2003 трябва да се тълкува в смисъл, че съдилищата на държавата членка, в която дете обичайно е пребивавало непосредствено преди отвлечането му, запазват компетентността си без ограничение във времето, ако е установено, че към датата на подаване на иска относно родителската отговорност детето е установило обичайното си местопребиваване в трета държава в резултат на отвлечането в тази държава.

- 37 Съгласно постоянната съдебна практика с оглед на тълкуването на разпоредба от правото на Съюза следва да се вземат предвид не само нейният текст, но и контекстът, в който тя се вписва, и целите на правната уредба, от която тя е част (решение от 6 октомври 2020 г., Jobcenter Krefeld, C-181/19, EU:C:2020:794, т. 61 и цитираната съдебна практика). Генезисът на разпоредба от правото на Съюза също може да даде полезни насоки за тълкуването ѝ (решение от 20 декември 2017 г., Acasia и D'Amato, C-397/16 и C-435/16, EU:C:2017:992, т. 31 и цитираната съдебна практика).
- 38 На първо място, що се отнася до текста на член 10 от Регламент № 2201/2003, следва да се отбележи, че по отношение на компетентността в случай на отвлечение на дете този член предвижда, че съдилищата на държавата членка, в която детето е имало обичайно местопребиваване непосредствено преди неправомерното отвеждане или задържане, запазват тази компетентност, но че тя се прехвърля на съдилищата на друга държава членка, щом като детето придобие обичайно местопребиваване в тази държава членка и освен това ако е изпълнено едно от алтернативните условия по член 10.
- 39 Ето защо от текста на член 10 от Регламент № 2201/2003 следва, че критериите, възприети от тази разпоредба за целите на предоставянето на компетентност в случай на отвлечение на дете, се отнасят до положение, което се ограничава до територията на държавите членки. Всъщност компетентността по принцип се предоставя на съдилищата на държавата членка, в която детето е имало обичайно местопребиваване, преди да бъде неправомерно отведено или задържано в друга държава членка, при запазване на възможността за прехвърляне на посочената компетентност на съдилищата на държавата членка, в която детето е установило новото си обичайно местопребиваване в резултат на неправомерното му отвеждане или задържане, ако са изпълнени някои конкретни условия.
- 40 Обстоятелството, че в посочения член се използва изразът „държава членка“, а не термините „държава“ или „трета държава“, и че той обвързва предоставянето на компетентност с настоящо или предишно обичайно местопребиваване „в държава членка“, без да посочва възможността за местопребиваване, установено на територията на трета държава, също предполага, че този член урежда единствено компетентността в случай на отвлечение на дете от една държава членка в друга.
- 41 Следва да се добави, че в рамките на производство относно тълкуването на член 8 от Регламент № 2201/2003 Съдът вече е постановил, че текстът на член 10 от този регламент непременно поставя прилагането на този член в зависимост от потенциално стълкновение на компетентност между съдилища от няколко държави членки (решение от 17 октомври 2018 г., UD, C-393/18 PPU, EU:C:2018:835, т. 33).
- 42 Освен това следва да се отбележи, както прави Комисията в съдебното заседание, че член 10 от Регламент № 2201/2003 се състои от едно-единствено изречение, така че още от структурата му е видно, че образува едно неделимо цяло. При това положение тази разпоредба не може да се счита за съставена от две отделни части, една от които позволява, в случай на отвлечение на дете в трета държава, самостоятелно да се обоснове запазването по принцип на компетентността на съдилищата на държава членка без ограничение във времето.
- 43 На второ място, що се отнася до контекста, в който се вписва член 10 от Регламент № 2201/2003, следва да се отбележи, че тази разпоредба представлява специално правило за компетентност спрямо общото правило, посочено в член 8, параграф 1 от този регламент, съгласно което по отношение на родителската отговорност компетентни по принцип са съдилищата на държавата членка по обичайното местопребиваване на детето.
- 44 Всъщност съгласно член 8, параграф 2 от посочения регламент параграф 1 от този член 8 се прилага при спазването на условията на членове 9, 10 и 12.

- 45 В това отношение следва да се подчертае, първо, че правилото за специална компетентност, предвидено в член 10 от Регламент № 2201/2003, неутрализира ефекта, който би имало прилагането на установеното в член 8, параграф 1 от този регламент на правило за обща компетентност в случай на отвлечане на дете, а именно прехвърляне на компетентността към държавата членка, в която детето е придобило ново обичайно местопребиваване в резултат на отвлечането му. Тъй като има опасност това прехвърляне на компетентност да предостави процесуално предимство на извършителя на незаконосъобразното действие, член 10 от този регламент предвижда, както е посочено в точка 39 от настоящото решение, че съдилищата на държавата членка, в която детето е имало обичайно местопребиваване преди неправомерното отвеждане или задържане, все пак запазват компетентността си, освен ако не са изпълнени определени условия.
- 46 Когато обаче детето е придобило обичайно местопребиваване извън Европейския съюз, след като е било неправомерно отведено или задържано в трета държава, член 8, параграф 1 от този регламент не се прилага, тъй като липсва обичайно местопребиваване в държава членка. Всъщност тази разпоредба не предвижда такава хипотеза. От това следва, че при тези обстоятелства установеното в член 10 от този регламент правило, което позволява да се изключи компетентността, за която съдилищата на държавата членка по новото обичайно местопребиваване могат да претендират въз основа на общото правило, губи основанийето си и следователно също не се прилага. Вследствие на това посоченият член 10 не обосновава запазването без ограничение във времето на компетентността на съдилищата на държавата членка, в която детето е имало обичайно местопребиваване преди неправомерното отвеждане или задържане, когато това дете е било отвлечено в трета държава.
- 47 Второ, следва да се припомни, че правилата за специална компетентност следва да се тълкуват стеснително и следователно не допускат тълкуване, което излиза извън изрично предвидените в съответния регламент хипотези (вж. в този смисъл решения от 3 октомври 2013 г., *Pinckney*, C-170/12, EU:C:2013:635, т. 25, от 16 януари 2014 г., *Kainz*, C-45/13, EU:C:2014:7, т. 22 и цитираната съдебна практика и от 25 януари 2018 г., *Schrems*, C-498/16, EU:C:2018:37, т. 27).
- 48 Ето защо такава правило не следва да се тълкува, като се вземе предвид само една част от текста му, която да се приложи самостоятелно. Такъв обаче би бил случаят, ако член 10 от Регламент № 2201/2003 се тълкува единствено въз основа на елемент от първата част на този член, за да се заключи, че когато дете е отвлечено в трета държава, съдилищата на държавата членка, в която е било предишното му обичайно местопребиваване, запазват по принцип и без ограничение във времето компетентността си, при положение че другото условие, предвидено в същия член, което се отнася до придобиването на обичайно местопребиваване в друга държава членка, не може да бъде изпълнено.
- 49 Трето, при такова тълкуване в обхвата на посочения член 10 би попаднала хипотезата на отвлечане на дете в трета държава, която законодателят на Съюза не е възнамерявал да включи.
- 50 В това отношение от генезиса на Регламент № 2201/2003 следва, че законодателят на Съюза е искал да въведе строги разпоредби по отношение на отвлечането на деца в рамките на Съюза, но че не е възнамерявал тези разпоредби да се прилагат към отвлеченията на деца в трета държава, тъй като такива отвлечения следва да бъдат обхванати по-специално от международни конвенции като Хагската конвенция от 1980 г., която вече е била в сила във всички държави членски към датата на предложението за Регламент на Съвета относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебните решения по брачни дела и по дела във връзка с родителската отговорност, с които се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000, и за изменение на Регламент (ЕО) № 44/2001 относно въпроси, свързани с издръжката, представено от Комисията на 3 май 2002 г. (COM(2002) 222 окончателен, ОВ С 203 Е, 2002 г.,

стр. 155) (наричано по-нататък „предложението за регламент“), въз основа на което е приет Регламент № 2201/2003, и Хагската конвенция от 1996 г., към която много държави членки все още не са могли да се присъединят към тази дата.

- 51 Тази констатация ясно следва от обяснителния меморандум към това предложение за регламент, в който се посочва, че „за да се обхванат положенията от международен характер, Комисията представи предложение за решение на Съвета, даващо право на държавите членки да подпишат Хагската конвенция от 1996 г.“ (СОМ(2002) 222 окончателен/2, стр. 3).
- 52 Волята на законодателя на Съюза да осигури съвместното съществуване на правната уредба на Съюза относно отвлечането на деца с тази, установена с международните конвенции, е припомнена в меморандума към доклада на Комисията по граждански права и свободи, правосъдие и вътрешни работи на Европейския парламент от 7 ноември 2002 г. относно предложението за регламент (окончателен А 5-0385/2002, стр. 19), в който се отбелязва, че като предвижда ясна и последователна уредба в случаите на отвлечане на деца в Съюза, посоченото предложение представлява „инструмент, който може да предостави по-интегрирана рамка в Европейския съюз и същевременно да се прилага към Хагските конвенции от 1980 г. и 1996 г. в международните отношения“.
- 53 Когато обаче в резултат на отвлечане детето е придобило обичайно местопребиваване в трета държава, която е договаряща страна по Хагската конвенция от 1996 г., посоченото тълкуване на член 10 от Регламент № 2201/2003, че държавата членка по предишното обичайно местопребиваване на детето запазва компетентността си без ограничение във времето при отвлечането на детето в трета държава, би довело до това член 7, параграф 1 и член 52, параграф 3 от посочената конвенция да бъдат лишени от действие.
- 54 Всъщност, подобно на член 10 от Регламент № 2201/2003, член 7, параграф 1 от Хагската конвенция от 1996 г. предвижда прехвърляне на компетентност на съдилищата на държавата по новото обичайно местопребиваване на детето, ако са изпълнени определени условия. Тези условия са свързани по-специално с изтичането на определен срок в комбинация със съгласието или бездействието на съответния носител на правото на упражняване на родителските права поради интегрирането на детето в новата му среда.
- 55 Тази възможност за прехвърляне на компетентност обаче би била окончателно изключена, ако в съответствие с посочения член 10 съдилищата на държавите членки запазват компетентността си без ограничение във времето. Поради това такова запазване на компетентност би противоречало и на член 52, параграф 3 от Хагската конвенция от 1996 г., който не позволява сключените споразумения от няколко договарящи държави по въпроси, които са в сферата на тази конвенция — като предвидените в Регламент № 2201/2003 — да засягат в отношенията на тези държави с други договарящи държави прилагането на разпоредбите на посочената конвенция. Доколкото обаче компетентността във връзка с родителската отговорност не би могла да се прехвърли на тези съдилища на договарящите държави, тези отношения при всички положения ще бъдат засегнати.
- 56 Това би принудило всички държави членки, които са ратифицирали Хагската конвенция от 1996 г. или които са се присъединили към нея, да действат в съответствие с правото на Съюза, в нарушение на своите международни задължения.
- 57 От тези съображения е видно, че специалната правна уредба, която законодателят на Съюза е възнамерявал да въведе с приемането на Регламент № 2201/2003, се отнася до случаите на отвлечане на дете от една държава членка в друга. Следователно свързаното с тези случаи правило за компетентност, а именно произтичащото от член 10 от Регламент № 2201/2003, не може да се тълкува в смисъл, че се прилага към случай на отвлечане на дете в трета държава.

- 58 На трето място, следва да се отбележи, че тълкуване на член 10 от Регламент № 2201/2003, което би довело до запазване на неограничена във времето компетентност, няма да съответства на една от основните цели на този регламент, а именно да се отговори на висшия интерес на детето, като за тази цел се даде предимство на критерия за близост (вж. в този смисъл решение от 15 февруари 2017 г., W и V, C-499/15, EU:C:2017:118, т. 51 и цитираната съдебна практика и от 17 октомври 2018 г., UD, C-393/18 PPU, EU:C:2018:835, т. 48).
- 59 Всъщност съгласно меморандума към предложението за регламент (COM(2002) 222 окончателен/2, стр. 12) по отношение по-специално на предоставянето на компетентност в случай на отвлечане на дете законодателят на Съюза е искал да установи равновесие между, от една страна, необходимостта да се попречи на извършителя на отвлечането да извлече полза от незаконосъобразното си действие (вж. в този смисъл решение от 1 юли 2010 г., Povse, C-211/10 PPU, EU:C:2010:400, т. 43), и от друга страна, възможността да се позволи разглеждането на исквете във връзка с родителската отговорност от съда, който е най-близо до детето.
- 60 Независимо обаче от факта, че междувременно всяко лице, институция или орган, които имат право на упражняване на родителски права, са могли по-специално мълчаливо да приемат отвлечането в трета страна, безусловното и неограничено във времето запазване на компетентността на съдилищата на държавата членка по произход, без обвързване с условие, което би позволило да се вземат предвид конкретните обстоятелства, характеризиращи положението на съответното дете, или да се гарантира неговият висш интерес, би попречило на съда, за който се счита, че най-добре би могъл да прецени мерките, които следва да се приемат във висшия интерес на детето, да се произнесе по исквете относно тези мерки. Такъв резултат би противоречал на целта, преследвана с Регламент № 2201/2003, който съгласно съображение 33 от този регламент трябва да се разглежда в светлината на член 24 от Хартата на основните права на Европейския съюз.
- 61 Освен това такова тълкуване на член 10 от Регламент № 2201/2003, което би довело до запазване на неограничена във времето компетентност, би било в разрез и с логиката на механизма за незабавно връщане или задържане, установен с Хагската конвенция от 1980 г. Всъщност съгласно член 16 от посочената конвенция, ако е установено, че условията на тази конвенция за връщане на детето не са изпълнени или ако е изтекъл разумен срок без да е подадена молба в съответствие със същата тази конвенция, органите на държавата, в която детето е било отведено и задържано, стават органите по обичайното местопребиваване на детето и следва, в качеството си на съдилища, които географски са най-близо до това обичайно местопребиваване, да могат да упражнят компетентността си във връзка с родителската отговорност. Съгласно член 60, буква д) от посочената конвенция тя продължава да се прилага, по-специално в отношенията между държавите членки и останалите договарящи се страни по тази конвенция.
- 62 От гореизложените съображения е видно, че тълкуване на член 10 от посочения регламент, което в случай на отвлечане на дете в трета държава би довело до запазване без ограничение във времето на компетентността на държавата членка по произход, не може да бъде обосновано нито от текста, нито от контекста, в който се вписва посоченият член, нито от подготвителните работи или целите на този регламент. Подобно тълкуване би лишило от действие и разпоредбите на Хагската конвенция от 1996 г. в случай на отвлечане на дете в трета държава, която е договаряща страна по тази конвенция, и би противоречало на логиката на Хагската конвенция от 1980 г.
- 63 От това следва, че когато дете е отвлечено в трета държава, в която вследствие на това отвлечане то е придобило обичайно местопребиваване, и когато юрисдикция на държава членка, сезирана с иск за родителска отговорност, установи, че поради липса на споразумение между страните по производството относно компетентността не може да основе компетентността си на член 12 от Регламент № 2201/2003, какъвто е случаят в главното

производство, юрисдикцията на съответната държава членка трябва да основе компетентността си на евентуално приложими двустранни или многостранни международни конвенции, а при липса на такава международна конвенция — на националните си норми, в съответствие с член 14 от този регламент.

- 64 Предвид всички изложени по-горе съображения на поставения въпрос следва да се отговори, че член 10 от Регламент № 2201/2003 трябва да се тълкува в смисъл, че не се прилага към случай, в който към датата на подаване на иска относно родителската отговорност е установено, че дете е придобило обичайно местопребиваване в трета държава в резултат на отвлечане в тази държава. В такъв случай компетентността на сезираната юрисдикция трябва да се определи в съответствие с приложимите международни конвенции, а при липса на такава международна конвенция — в съответствие с член 14 от този регламент.

По съдебните разноски

- 65 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (пети състав) реши:

Член 10 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000, изменен с Регламент (ЕО) № 2116/2004 на Съвета от 2 декември 2004 г., трябва да се тълкува в смисъл, че не се прилага към случай, в който към датата на подаване на иска относно родителската отговорност е установено, че дете е придобило обичайно местопребиваване в трета държава в резултат на отвлечане в тази държава. В такъв случай компетентността на сезираната юрисдикция трябва да се определи в съответствие с приложимите международни конвенции, а при липса на такава международна конвенция — в съответствие с член 14 от този регламент.

Подписи